

ИНВЕНТАР ГРОБНИЦА ИЗ ДОЛА КОД БЕЛЕ ПАЛАНКЕ (*REMESIANA*)

На месту данашње Беле Паланке налазе се остаци римског урбаног центра *Remesiana*, чије је постојање сигурно потврђено тек у III веку, да би, на крају IV и почетком V века, постао седиште епископа Никете, највероватније родом из ових крајева. Ремезијана се налазила на путу који је повезивао важне градове *Naissus* и *Serdica*, на око 35 km (24-25 миља) од првог и на око 106 km (72 миље) од другог центра. Градски бедеми и њихова унутрашњост су само делимично истражени, а некрополе су идентификоване на основу случајних налаза, после којих су крајем XIX и почетком XX века обављени аматерски археолошки радови мањег обима. Старија и пространија некропола налазила се северно од града, док две скромније јужне некрополе највероватније припадају времену после хунских разарања, односно крају V века.¹

Северна некропола Ремезијане налази се у виноградима на десној обали Нишаве, у близини села Дол. На том месту су случајно откривени зидани гробови и гробнице са сводом, од којих је једна истражена 1884. године. У њеној близини, на имању Душана Соколовића, 1923. године регистрована је гробница исте конструкције, са гробном нишом, лучним сводом и улазом на источној страни. У њој је нађен већи број предмета, које су налазачи међу собом поделили,² а Народни музеј у Београду је у више наврата успео да откупи део тога налаза. Према подацима из старог музејског инвентара, од Радована Филиповића откупљена су два медаљона са камејама у златном раму, од којих је један висио о ланцу завршеном кукицом, једна златна минђуша са плавим каменом, шест чланака златног ланца и новац Максимијана Херкулија (инв. 2972 за 1923.г), а од Михаила Митића, столара из Пирота, златник Ветраниона и један чланак ланца.³ Следеће године, Музеј је од начелника из Беле Паланке набавио два стаклена суда, један земљани суд и једну сребрну копчу (инв. 2998 за 1924.г).⁴ Последњи извештај о овом налазу, из 1925. године, помиње да

¹ *IMS* IV, 1979, 51-55; Gušić 1995, 129-137.

² Сариа 1924/25, 71-72

³ Петровић 1923, 287.

⁴ Сариа 1924, 195 (аутор поминџе и три римска бакарна новца).

Сл. 1 – Могући инвентар гробнице из села Дол, сачувани предмети

Fig. 1 – Possible inventory of the tomb in the village Dol, preserved objects

је у гробници у селу Дол нађен златник Ветраниона, једна земљана тестија и три стаклена кандила, а да је Музеј откупио две камеје у златном раму, од којих је једна била на златном ланцу. Помиње се, такође, налаз три гривне, два прстена, једне минђуше, једног златног ланца, једне сребрне копче, мале бронзе Максимијана Херкулија, две бронзе Констанција II и солида Ветраниона.⁵ Из овог извештаја не види се јасно да ли је Музеј откупио поменути два прстена и три гривне, што на први поглед не изгледа вероватно, будући да се остали предмети на основу описа могу идентификовати са онима наведеним у инвентару, док се такав накит не помиње међу предметима инвентарисаним

1923. и следећих година. С друге стране, у извештају из 1925. године не постоје описи прстења, па није могуће утврдити да ли један од два откривена прстена на правоугаоној глави има угравирану мушку бисту у профилу и натпис VIVAS IN DEO, што би одговарало опису примерка из Народног музеја у Београду.⁶ Податак да је тај прстен нађен у овој гробници⁷ базиран је на саопштењу које је средином седамдесетих година овога века добијено од особе која је у тренутку откривања гробног инвентара имала увид у његов инвентар,⁸ па је тај накит увршћен у инвентар гробнице из Дола (сл. 1), који је до нашег времена сачуван.⁹ Интересантно је, међутим, да се у попису античких споменика из наше земље, објављеном 1934. године, на првом месту помиње златан прстен из Беле Паланке са натписом FIDEM CONSTANTINO, власништво Радована Филиповића, по свој прилици исте особе од које је Музеј 1923. године откупио златан накит и новац Максимијана Херкулија.¹⁰

⁵ Сариа 1924/25, 71-72.

⁶ Поповић 2001 (1), кат. 20

⁷ Jovanović 1978, 20, kat. 24; *IMS* IV, 1979, 139, no. 140.

⁸ Податак је добијен од Александра Јовановића, професора Филозофског факултета у Београду, који је, радећи у то време као кустос Народног музеја у Нишу, дошао до тог сазнања.

⁹ Поповић 2001 (1), 85-87; 230-232.

¹⁰ Вулић 1934, 31, нр.1.

Недоумице око састава налаза из гробнице у Долу могуће је донекле разјаснити само анализом данас сачуваног накита и новца са овог локалитета. Најимпресивнији предмети овог гробног инвентара су две камеје у златним оквирима, од којих је о једну окачен златни чланковити ланац, завршен кукицом. Камеје су начињене од двослојног камена, сивоплавог ахата и беличастог опала. На њима је рељефно представљена жена fine линије профила, отменог израза лица, са великим очима и косом очешљаном у ниску пунђу (сл. 2), по моди из антонинског периода.¹¹ Међутим, овакву фризуру носила је у неким периодима и ћерка Максимијана Херкулија, Константинова жена Фауста, што је најуочљивије на њеном бронзаном медаљону, кованом у Сирмијуму после 316/17.¹² године, када је царица била у

Сл. 2 - Камеја у златном раму; гробница, Дол

Fig. 2 – Cameo in the golden frame; tomb, Dol

зениту своје лепоте. Како је на обе камеје приказана жена између двадесет и тридесет година, оне су највероватније израђене око 320. године, када је, судећи према портретима на новцу, Фауста чешљала косу у пунђу ниско на врату, зрачећи лепотом и отменошћу. Касете у коју су камеје биле уложене представљају уобичајени тип римског накита, у великој употреби током III и IV века. Њихови оквири украшену су искуцаним палметама, што је, такође, забележено на многим оквирима касета за геме и камеје тога периода.¹³ Међутим, неуобичајен је начин ношења медаљона са ланцем, који није био окачен директно о огрлицу ношену око врата, већ о краћи чланковити ланац завршен куком (сл. 3), која га је, вероватно, повезивала са горњим ланцем, чији део представља седам чланака, нађених у истој гробници, а данас изгубљених. Ланац на камеји је састављен од 17 двоструких кованих омчи, које су се међусобно обухватале, што је преплет познат још из латенског

¹¹ Поповић 2001 (1), кат. 71, 80.

¹² Calza 1972, 248-256, XXXV, 301, 304.

¹³ BMCJ 1911, нг. 2727 (медаљон са ауреусом Александра Севера), 2939 (медаљон са ауреусом Галијена).

Сл. 3 – Камеја у златном раму, окачена о златан ланац; гробница, Дол

Fig. 3 – Cameo in the golden frame, hanged on the golden chain; tomb, Dol

периода, а употребљаван и у римском локалним центрима.¹⁴ Будући да му дужина износи 155mm, медаљон са камејом је могао бити причвршћен на хаљину испод груди помоћу троструке нити траке или ланца, које су пролазиле кроз три рупице на бочним ивицама полеђине касете медаљона (сл. 5). Други медаљон са камејом имао је на вертикалним ивицама полеђине касете по две рупице за провлачење нити (сл. 4), којима је био причвршћен за тканину, тако да су обе камеје сачињавале јединствен декоративни систем (сл. 6), који се може посматрати као протип раскошних појасева које су жене високог ранга носиле испод груди. Ови појасеви, са централним медаљоном у средини, иако у источномедитеранском басену познати већ у II-III веку, од друге половине IV и у V веку постали су статусна обележја жена високог ранга, што се добро види на представама жене из цркве Саната Марија Мађоре у Риму, на приказу Серене са чувеног Стилхоновог диптиха од слоначе из Монце (сл. 7) и на другим споменицима.¹⁵ Судећи

¹⁴ Ове конструкције су и неке оглице из II-III века, бројне у римско-британским налазима (Johns 1996, 91-92, Fig 5. 4 (Aesica); 5. 5 (Backworth). За начин уплитања ланца в.: *ibid.*, 195-196.

¹⁵ Quast 1999, 242-245, 10-14.

Сл. 4 - Камеја у златном
раму; полеђина касете
Fig. 4 – Cameo in the golden
frame; back of the cassette

Сл. 5 - Камеја у златном
раму, окачена о златан
ланац; полеђина касете
Fig. 5 – Cameo in the golden
frame, hanged on the golden
chain; back of the cassette

по луксузном накиту са камејама, на којима је највероватније приказана царица Фауста, женска особа сахрањена у овој гробници налазила се у Константиново време високо на друштвеној лествици. Нажалост, осим ових украса за одећу, о њеном осталом накиту нема прецизних података,

Сл. 6 – Декоративни систем прсног дела женске одеће, могућа реконструкција

Fig. 6 – Decorative system of the breast-part of female clothes, possible reconstruction

женским или оба лика на правоугаоној глави, карактеристично за IV-V век, сматра се вереничким,¹⁶ а акламација VIVAS IN DEO на овом примерку, опредељује његовог власника као хришћанина. Стога се повезивање овог вереничког прстена са новцем Ветраниона и Констанција II из гробнице у Долу чини могућим, мада се у старом Античком инвентару (инв. 129) он води као налаз са непознатог локалитета. С друге стране, када је реч о идентификацији прстења нађеног у овој гробници, мишљења смо да треба обратити пажњу на податак, наведен на почетку текста, да су две камеје у златном раму, новац Максимијана Херкулија, минђуша са плавим каменом и део златног ланца из гробнице у Долу 1923. године купљени од Радована Филиповића из Беле Паланке, вероватно особе у чијем поседу се 1934. године налазио златан прстен са натписом FIDEM CONSTANTINO.

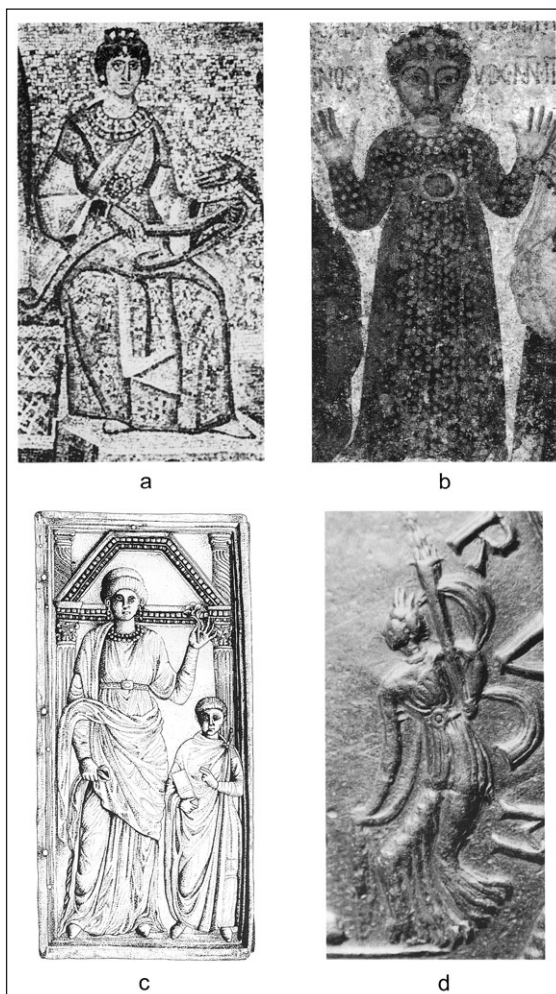
а, уколико сви украси припадају истој сахрани, реч је о минђуши са плавим каменом, три наруквице и два прстена. Међутим, хронолошки хетероген нумизматички материјал из ове гробнице упућује на постојање најмање две сахране, бацајући нову светлост на могући гробни инвентар сваке од њих.

Наиме, новац Максимијана Херкулија са реверсом REQUIS OPTIMORUM MERITORUM кован је у Солуну после његове смрти, 317-318. године (*RIC* VII, 503, no. 24), ауреус Ветраниона (нум. инв. II 193) кован је, такође, у Солуну 350. године (*RIC* VIII, 413, no. 124), док данас изгубљени бронзани новац Констанција II може бити емитован у периоду од 324. до 361. године. Дакле, новац Максимијана Херкулија емитован је 317/18, године, приближно у исто време када су израђене камеје са женским ликовима, док су солид Ветраниона и, вероватно, бронзани новац Констанција II исковани средином IV века. С друге стране, то је време када је буде могао да буде начињен златни прстен са плочицом на глави, на којој је урезаан схематизовани мушки лик у профилу, изведен у духу уметности постконстантиновске епохе (сл. 8).

Прстење са угравираним мушким, женским или оба лика на правоугаоној глави, карактеристично за IV-V век, сматра се вереничким,¹⁶ а акламација VIVAS IN DEO на овом примерку, опредељује његовог власника као хришћанина. Стога се повезивање овог вереничког прстена са новцем Ветраниона и Констанција II из гробнице у Долу чини могућим, мада се у старом Античком инвентару (инв. 129) он води као налаз са непознатог локалитета. С друге стране, када је реч о идентификацији прстења нађеног у овој гробници, мишљења смо да треба обратити пажњу на податак, наведен на почетку текста, да су две камеје у златном раму, новац Максимијана Херкулија, минђуша са плавим каменом и део златног ланца из гробнице у Долу 1923. године купљени од Радована Филиповића из Беле Паланке, вероватно особе у чијем поседу се 1934. године налазио златан прстен са натписом FIDEM CONSTANTINO.

¹⁶ Поповић 2001 (1), 28-29; 176-177.

Налази тракастог прстења који на вишеугаоној алци носе натпис *CONSTANTINO*, а на плочастој глави *FIDEM*, концентрисани су у Галији и Горњој Германији, одакле потиче чак десет примерака.¹⁷ Израђивани су, највероватније, у Тријеру, одакле потичу и два новооткривена бронзана прстена истог типа.¹⁸ Другу групу ових украса чини прстење из Паноније, емитовано после Константинове победе над Лицинијем у бици код Цибала (*Cibalae*) 316. године, рађено, по свој прилици, у Сирмијуму. Два прстена овог типа нађена су, под непознатим околностима, и у Белој Паланци (сл. 9). Ти примерци припадају трећој групи, подељеној после Константиновог заузимања Наиса и освајања Сердице.¹⁹ Будући да је Константиново присуство у Сердици забележено 3. и 4. децембра 316. године (СТh, I, 1), он се у области Ремезијане налазио крајем новембра те године. Писани извори не бележе неке борбе током Константиновог продора ка Сердики, што не значи да их није било и да цар није могао да лојалне војне команданте дарива златним прстењем са посветом оданости. Међутим, док су примерци овог накита из Галије, Германије и Паноније скоро идентични по облику, тежини и натпису, прстење из Ремезијане је лошијег квалитета израде, са мањим словом „О“ у натпису царевог имена. Тај накит рађен је, свакако, по узору на примерке настале у радионици у Тријеру, које је Константин делио

Сл. 7 – Украсни појасеви на касноантичким споменицима; а) црква Санта Марија Мађоре, Рим; б) катакомбе Сан Ђенаро, Напуљ; ц) представа Серене на Стилихоновом диптиху; д) медаљон Валенса, налаз из Силађисомлија

Fig. 7 – Decorative belts on the monuments from Late Antiquity; а) church Santa Maria Maggiore, Rome; б) catacombs of San Gennaro, Naples; с) representation of Serena on the Stilicho's diptych; д) medallion of Valens, find from Szilágysomlyó

¹⁷ Martin 2002, 253-265.

¹⁸ Schwinden 1995, 39-45, Abb. 1; Schwinden 2005, 50-57, Abb. 1-3.

¹⁹ Popović 2001(2), 187-199.

Сл. 8 – Прстен са представом мушког лика и акламацијом IN DEO VIVAS; гробница, Дол (?)

Fig. 8 – Ring with the male portraite and acclamation IN DEO VIVAS; tomb, Dol (?)

командантима у Галији и Панонији. Међутим, примерци из Ремезијане су, вероватно, локални производ, настао у радионици у Наису, граду који је Константин посетио већ 319. године (CTh, II, 15, 1; 16, 2), када је могао да их додели заслужним лицима.²⁰ Отворено је питање да ли су и током војног похода цара пратили дворски мајстори или су, што је вероватније, локалне занатлије, по поруџбини и на основу достављеног узора, насталог у Тријери, израдиле прстење са натписом оданости Константину. Наиме, радионица у Наису је у доста дугом временском периоду производила официјелне предмете, свакако под строгим контролом службе коју је водио *rationalis summae rei*, касније *comes sacrarum largitionum*,²¹ па би се неодговарајући квалитет злата и мања тежина прстена из Ремезијане евентуално могли објаснити околностима под којима је он израђен, непосредно после Константиновог освајања Наиса, односно победе над Лицинијем на *Campus Ardiensis*, када режим контроле предмета од драгоцених метала још увек није могао адекватно да функционише. Уколико је ова претпоставка тачна, то би значило да је Константин ово прстење доделио већ при свом повратку из Тракије, када је на путу за Сисцију, где се са својим двором налазио почетком 317. године,²² пролазио кроз Ремезијану и Наис. Друга могућност је да је „прстење оданости“ Константин доделио приликом неке касније посете, а први његов боравак у Наису сигурно је потврђен тек 25. јула 319. године (CTh, II, 15, 1; 16, 2). Напомињмо да је прстење овог типа, са натписом FIDES CONSTAN[T]I, имитирајући свог оца, израђивао и

²⁰ *Ibidem*.

²¹ За организацију производње, контроле и дистрибуције предмета од племенитих метала у касној антици, в: Delmaire, 1989.

²² P. Brunn 1968, 55, 102.

Popović 2001(2), 187-199.

Сл. 9 – Прстен са натписом FIDEM
CONSTANTINO из Беле Паланке;
Британски музеј, Лондон

Fig. 9 – Ring with the inscription
FIDEM CONSTANTINO from Bela
Palanka; British Museum, London

Константинов син Констанс, а како показује један недавно публиковани налаз, и узурпатор Магненције,²³ очигледно са истим амбицијама. Прстен, емитован поводом Нове године у част Констанса, нађен у Виминацијуму, израђен је, по нашем мишљењу у Наису. Наиме, прихватањем исправки у тумачењу супскрипција Теодосијевог кодекса (CTh, XII, 1, 29; X, 10, 5), долази с до податка да је Констанс зиму 339/340. године провео у Наису, где је, дакле, дочекао и Нову Годину.²⁴

Анализа „прстења оданости Константину“ показује да је овај накит израђиван у релативно кратком временском периоду, од 315. до 317, евентуално до 319. године. Сви примерци, иако смо их разврстали у три серије, произведени су у циљу остваривања истог плана, а то је да се обезбеди лојалност војске, награђивањем оних који су се посебно истакли током Константинових сукоба са његовим савладарем Лицинијем. Ово прстење није, дакле, додељивано као царски поклон за подразумевајућу оданост цару по дужности, већ у његовој борби за потискивање и каснију елиминацију свог савладара. Такав прстен могао је да добије истакнути војни или цивилни службеник, односно заслужни ветеран, насељен у Ремезијани, где је један примерак нађен већ пре 1897. године, када је Британски музеј у Лондону преузео предмете које је као своју заоставштину оставио А.В. Franks, међу којима се налазио и „прстен оданости Константину“ из Ремезијане²⁵ (сл. 9). У оквиру каталога колекције Британског музеја тај прстен је први пут публикован 1907. године.²⁶ Могуће је да тај прстен

²³ Brandt 2007, 91-92, 1.10. 22.

²⁴ Popović 2001 (2), 195.

²⁵ Konstantin der Grosse 2007, Kat. 1.7.31.

²⁶ BMCR 1907, 109, T. XVII, 650.

представља налаз из гробнице селу Дол, истраживане 1884. године. Други златан прстен овог типа, нађен у Ремезијани, могао би, на основу данас доступних података, да, заједно са златним накитом и новцем, буде део инвентара гробнице са истог локалитета, пронађене 1923. године.

Осврт на „прстење оданости Константину“ показује да се њихова емисија одвијала у време када је ископан новац Максимијана Херкулија из гробнице у Долу, као и када је начињен луксузни накит за женску одећу, који су красиле камеје са представом ћерке Максимијана Херкулија и жене Константина Великог, Фаусте. Тај материјал би могао да представља гробни инвентар првих сахрана у гробници из Дола, обављених око 320. године, док би ауреус Ветраниона, бронзани новац Констанција II и прстен са мушким ликом у профилу на квадратној глави и урезаном акламацијом IN DEO VIVAS, могао бити део прилога покојника сахрањеног после 350. године. С обзиром да старији украсни предмети из ове гробнице припадају женском и мушком накиту који, истовремено, представља и статусна обележја, претпостављамо да је реч накиту брачног пара који је у Константиново време представљао елитни слој становника Ремезијане.

Библиографија / Bibliography

BMCI, 1911	F. H. Marshall, <i>Catalogue of the Jewellery, Greek, Etruscan and Roman in the Departments of Antiquities, British Museum</i> , London, 1911.
BMCR, 1907	F. H. Marshall, <i>Catalogue of the Finger Rings, Greek, Etruscan and Roman in the Departments of Antiquities, British Museum</i> , London, 1907.
Brandt 2007	H. Brandt, Die konstantinische Dynastie: 337-363, in: <i>Imperator Caesar Flavius Constantinus. Konstantin der Grosse</i> (Hrsg. A. Demandt, J. Engemann), Mainz, 2007, 90-95.
Bruun 1968	P. Bruun, <i>Studies in Constantinian Chronology</i> , 1968, 55, 102.
Calza 1972	R. Calza, <i>Iconografia romana imperiale da Carausio a Giuliano (287-363 d. C.)</i> , Roma, 1972.
Delmaire 1989	R. Delmaire, <i>Largesses sacrées et res privata. L'aerarium impérial et son administration du IVe au VIe siècle</i> , Collection de l'Ecole française de Rome, Rome, 1989.
Gušić 1995	S. Gušić, Remesiana in the Late Roman Period, <i>The Age of Tetrarchs</i> , Belgrade 1995, 127-137.
Henkel 1913	Henkel F., <i>Die römischen Fingerringe der Rheinlande und benachbarten Gebiete</i> , Berlin, 1913.

- IMS IV, 1979 P. Petrović, Naissus-Remesiana- Horreum Margi, *Inscriptions de la Mésie Supérieure*, IV, Beograd, 1979.
- Johns 1996 C. Johns, *The Jewellery of Roman Britain. Celtic and Classical Traditions*, London 1996.
- Jovanović 1978 A. Jovanović, *Nakit u rimskoj Dardaniji* (Summary: *Jewelry in the Roman Dardania*), Beograd, 1978.
- Konstantin der Grosse 2007 *Impertor Caesar Flavius Constantinus. Konstantin der Grosse. Ausstellungskatalog* (Hrsg. A. Demandt, J. Engemann), Mainz, 2007.
- Martin 2002 M. Martin, *CONSTANTINO FIDEM und CONSTANT(I) FIDES. Goldene Treueringe für Constantinus I und seinen Vater Constantius Chlorus, Neue Forschungen zur römischen Besiedlung zwischen Oberrhein und Ens, Schriftenreihe der Archäologischen Staatssammlung 3*, Remshalden-Grunbach 2002, 253-265.
- Noll, 1974 R. Noll, Eine goldene Kaiserfibel aus Niederemmel vom Jahre 316, *Bonner Jahrbücher* 174, 1974.
- Петровић 1923 В. Петровић, Народни музеј у 1923. години, *Годишњак Српске Краљевске Академије* XXXII, 1923.
- Поповић / Popović 1989 И. Поповић, *Римске камеје у Народном музеју у Београду* / I. Popović, *Les camées romains au Musée national de Beograd*, Beograd, 1989.
- Поповић / Popović 2001 (1) И. Поповић, *Касноантички рановизантијски накит од злата у Народном музеју у Београду* / I. Popović, *Late Roman and Early Byzantine Gold Jewelry in National Museum in Belgrade*, Београд, 2001.
- Popović 2001 (2) I. Popović, "Fidelity rings" to the emperors of the Constantinian house, *Starinar* L (2000), 2001, 197-199.
- Quast 1999 D. Quast, Garnitures de ceintures méditerranéennes à plaques cloisonnées des Ve et début VIe siècles, *Antiquités nationales* 31, 1999, 233-250.
- Сариа 1924 Б. Сариа, Народни музеј. Збирка класичних старина, *Годишњак Српске Краљевске Академије* XXXIII, 1924.
- Сариа 1924/25 Б. Сариа, Из нумизматичке збирке Народног музеја, *Старинар* III (III сер.), 1924/25.
- Schwinden 1995 L. Schwinden, Kaisertreue. Ein weiterer Fingerring mit Inschrift fidem Constantino, *Funde und Ausgrabungen im Bezirk Trier* 27, 1995 39-45.
- Schwinden 2005 L. Schwinden, Kaisertreue II. Ein dritter Fingerring aus Trier mit Inschrift fidem Constantino, *Funde und Ausgrabungen im Bezirk Trier* 37, 2005, 50-57.
- Вулић 1934 Н. Вулић, Антички споменици наше земље, *Споменик СКА* LXXVII, 1934.

Ivana Popović

INVENTORY OF VAULTED TOMBS FROM DOL NEAR BELA PALANKA
(REMESIANA)

In the place of present-day Bela Palanka there are ruins of the Roman urban centre *Remesiana*, whose existence is confirmed with certainty in the 3rd century. At the end of the 4th and the beginning of the 5th century it became the seat of episcopo Nicetas, most probably by origin from these parts. *Remesiana* was on the road that connected the important towns *Naissus* and *Serdica*, some 35 km (24-25 miles) from the first, and some 106 km (72 miles) from the second centre. The north necropolis of *Remesiana* is in the vineyards, on the right bank of Nišava, in the vicinity of the village Dol. At this place were, by accident, discovered the built graves and vaulted tombs. One of these tombs was investigated in 1884. In its vicinity, on the estate of Dušan Sokolović, in 1923 was registered a tomb of same construction, with the grave-niche, the vault and the entrance on the east side. Inside was found a great number of objects, which the finders divided between themselves, and the National Museum in Belgrade on few occasions managed to buy parts of this find (Fig. 1). In the collections of this museum today can be found two cameos in the golden frames (Fig. 2), one of them hanging on the golden chain (Fig. 3), *aureus* of Vetrano and the coins of Maximian Herculus, while for the golden ring with the male portrait and the acclamation VIVAS IN DEO on the flat head it was not confirmed with certainty that it represents a part of this find (Fig. 8). But, it is interesting that in the list of the ancient monuments from our country, published in 1934, in the first place is mentioned the golden ring from Bela Palanka with the inscription FIDEM CONSTANTINO, the property of Radovan Filipović, most probably the same person from which the Museum bought in 1923 the golden jewelry and the coin of Maximian Herculus. Therefore we assume that this ring could be a part of inventory of this tomb, because in the reports are mentioned two rings, but without their description. According to the luxurious jewelry with cameos, on which, most probably, is represented the empress Fausta, the female person buried in this tomb was in Constantine's time high on the social scale. Unfortunately, except these decorations for the clothes (Fig. 4-6), characteristic for Late Antiquity (Fig. 7), on her other jewelry there are no precise informations. But, the chronologically heterogeneous numismatic material of the tomb points to the existence of two burials at least, throwing new light to the possible grave-inventory of each of them. Namely, this emission of "fidelity rings to Constantine" took place at the time when the coin of Maximian Herculus from the tomb in Dol was minted, and also when the luxurious jewelry for the woman's clothes was made, which was decorated by cameos with the representation of the daughter of Maximian Herculus and the wife of Constantine the Great, Fausta. This material could represent the grave-inventory of the first burials in the tomb from Dol, which took place around 320, while the *aureus* of Vetrano, the bronze coin of Constantius II and the ring with the male portrait in profile on the square head and the engraved acclamation IN DEO VIVAS could be a part of the grave-inventory of the deceased buried after 350. Because the older decorative objects from this tomb belong to female and male jewelry, which, at the same time, represents the status symbols, we assume that it is the jewelry of a couple which in Constantine's time belonged to the élite of the inhabitants of *Remesiana*. Beside the "fidelity ring to Constantine", mentioned above, from *Remesiana* comes also another specimen of the same type (Fig. 9), which is kept in the British Museum since 1897. This ring could be a part of the inventory of the nearby tomb from Dol, excavated in 1884.